

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลัก ในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความได้เปรียบของประเทศ เพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก ภายใตระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตน ให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาค ประเทศ และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของประชาชนภายในประเทศไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาประเทศภายใต้แรงกดดันจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศไทยต้องเผชิญอยู่ทุกวันนี้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นเป็นการทำให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรมและจริยธรรม นอกจากนี้ประเทศไทยยังสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579, 2560: 1) ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง อุตสาหกรรม การสื่อสาร และเทคโนโลยี ทำให้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีวิตของประชาชน เพราะประชาชนมีรายได้น้อยแต่ค่าครองชีพ ปรับสูงขึ้นตลอดเวลา ทำให้ขาดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจจนไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ขาดทักษะวิชาชีพติดตัวที่จะนำไปสร้างอาชีพในการเลี้ยงตนเองเมื่อถึงสถานการณ์การเลิกจ้างงานหรือตกงาน แต่ถ้าหากประชาชนมีความรู้ มีทักษะวิชาชีพติดตัวมาบ้างก็สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพด้วยตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 มาตรา 23 (1) กล่าวว่า แนวการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่อง ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับ

ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมาตรา 23 (3) คือ การจัดการศึกษาต้องให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 23 (5) คือ การจัดการศึกษาต้องให้ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 13-14) และยังสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับท้องถิ่น และสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้เป็นกรอบแนวคิดและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตร รวมทั้งด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง การแสวงหาความรู้ และการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และการขับเคลื่อนให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพควบคู่กับการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้อย่างยั่งยืนมั่นคงนั้น มีหลักสำคัญอยู่ที่หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่จะต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของครอบครัวและชุมชน โดยอยู่บนพื้นฐานการวิจัยและพัฒนา สร้างสรรค์องค์ความรู้ และนวัตกรรมทางด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องเหมือนกับการวิจัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาเป็นหลักในการทรงงานมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นประชาชน (วิจัย วังษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2558: 27)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 198-199) กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรมสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) ได้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ 1. กิจกรรมแนะแนว 2. กิจกรรมนักเรียน และ 3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ซึ่งกิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี กิจกรรมชุมนุม นักเรียนทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมงต่อภาคเรียน โรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) ได้จัดกิจกรรมชุมนุมในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 มี 1. ชุมนุมเกษตร 2. ชุมนุมการนวดสปาเกลือ 3. ชุมนุมคณิตศาสตร์ แนวการจัดกิจกรรมชุมนุม โรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) ได้จัดกิจกรรมชุมนุม เพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในแต่ละระดับชั้น ดังนี้ 1) จัดกิจกรรมชุมนุมในแต่ละ

ระดับชั้นตามโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช 2551 2) จัดกิจกรรมชุมนุมให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมอย่างหลากหลายทั้งรูปแบบภายในหรือภายนอกห้องเรียนและระยะเวลาการจัดกิจกรรมทั้งเป็นกิจกรรมระยะเวลา 1 ภาคเรียนและกิจกรรมระยะเวลา 1 ปีการศึกษา 3) สำรวจความสนใจของผู้เรียนในการเลือกเข้าร่วมชุมนุม ชมรมและให้ผู้เรียนร่วมกันจัดตั้งชุมนุม ชมรม และเชิญครูมาเป็นที่ปรึกษา โดยร่วมกันดำเนินกิจกรรมชุมนุม ชมรม ตามระเบียบปฏิบัติที่โรงเรียนกำหนด 4) จัดกิจกรรมโดยให้มีการใช้ประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่กิจกรรมสมาชิกของชุมนุมเข้าร่วมกิจกรรม ร่วมปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามที่โรงเรียนกำหนด 5) ครูที่ปรึกษาชุมนุมมีการประเมิน มีระบบการกำกับติดตาม และประเมินผลตามหลักเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงานของชุมนุม อย่างต่อเนื่อง การประเมินผลการจัดกิจกรรมชุมนุมเป็นกระบวนการทดสอบความสามารถและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ซึ่งนอกจากพิจารณาความรู้ตามทฤษฎีแล้วต้องพิจารณาด้านความประพฤติพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมที่เนิ่นทักยะและการปฏิบัติต่าง ๆ ด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลายและการประเมินตามสภาพจริงโดยกำหนดเกณฑ์การประเมินเป็น“ผ่าน” และ“ไม่ผ่าน” และยังสอดคล้องกับ พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของรัชกาลที่ 10 กล่าวถึง การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน คือ 1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม 3) มีงานทำมีอาชีพ 4) เป็นพลเมืองดี ซึ่งการมีงานทำมีอาชีพนั้น ต้องให้เด็กทำงาน ฝึกงาน ทำงานจนสำเร็จ อบรมให้เรียนรู้การทำงานให้สามารถเลี้ยงตัวและครอบครัวได้

จากการสังเคราะห์ข้อมูลกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group) โครงการส่งเสริมเวทีประชาคมเพื่อการจัดทำรูปแบบและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรต่อเนื่องเชื่อมโยง การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานกับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา วันที่ 30 มกราคม 2561 จังหวัดเพชรบุรี มีแนวทางการขับเคลื่อนด้านอาชีพในระดับจังหวัดด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นนำไปสู่ห้องเรียนและใช้ในการดำเนินชีวิต หากจุดเด่นของโรงเรียนเปิดโรงเรียนให้ชุมชนหรือคนทั่วไปมาเที่ยวเปิดสอนการอาชีพให้มากขึ้น จัดกิจกรรมทางเลือกให้ผู้เรียน โดยมีการอบรมระยะสั้น สร้างค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพ การสร้างค่านิยมเรื่องการทำงานเพื่อเป็นการรองรับตลาดแรงงานในจังหวัดเพชรบุรี(เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตร,2561) การจัดการเรียนการสอนวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีในปัจจุบันส่วนใหญ่ยึดหนังสือเรียนเป็นหลัก ซึ่งในเนื้อหาบางตอนยังเน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ การวัดผลยังเน้นข้อสอบแบบปรนัยและการท่องจำมากกว่าการลงมือปฏิบัติ ไม่ท้าทายและกระตุ้นการคิดให้กับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสถิตินักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) ที่จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในช่วง 3 ปี ย้อนหลัง สถิตินักเรียนไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสืออยู่ในระดับที่สูง หรือเมื่อมีโอกาสได้เรียนต่อก็มีแนวโน้มที่ต้อง

ออกเรียนกลางคัน เนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว (งานทะเบียนและวัดผลโรงเรียนวัดบางขุนไทร, 2559) และ ปีการศึกษา 2560 นักเรียนที่จบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า อันดับ 1 ได้เรียนต่อในสายอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 52.38 อันดับ 2 ไม่มีโอกาสเรียนต่อ คิดเป็นร้อยละ 33.33 อันดับ 3 เรียนต่อสายสามัญ คิดเป็นร้อยละ 9.53 และอันดับสุดท้าย เรียนหลักสูตรระยะสั้น คิดเป็นร้อยละ 4.76 ซึ่งนักเรียนที่จบการศึกษาส่วนใหญ่เมื่อจบไปแล้ว ไม่สามารถไปประกอบอาชีพได้ เนื่องจากขาดทักษะอาชีพหรือไปประกอบอาชีพที่ไม่ต้องมีฝีมือหรือทักษะอะไรซึ่งได้รับค่าจ้างที่น้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ และเมื่อปิดภาคเรียนไม่มีโอกาสได้ทำงานหารายได้พิเศษหรือมีโอกาสดำเนินการแต่ได้รับค่าจ้างที่น้อยเกินไปเพราะขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการประกอบอาชีพ ขาดทักษะและรายละเอียดข้อมูล เกี่ยวกับโลกอาชีพ เช่น ลักษณะของงานอาชีพ กระบวนการทำงานในงานอาชีพนั้น ๆ หากเปรียบเทียบเป็นรากฐานของตึกสูง ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาก็คือ พื้นฐานที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้และจัดหาปัจจัย 4 อันเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่อย่างมั่นคง ในการเลือกประกอบอาชีพนั้น ควรพิจารณาจากความถนัด ความสนใจ ความก้าวหน้าในอาชีพเป็นอาชีพที่สุจริตถูกต้องตามกฎหมาย และควรเป็นงานที่ทำแล้วมีความสุข ได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต และเลี้ยงครอบครัวได้อย่างเพียงพอหากทุกคนเลือกอาชีพที่มีความมั่นคงต่อชีวิต สังคมก็จะมีความเป็นอยู่ที่ดี เศรษฐกิจจะเจริญก้าวหน้าตามไปด้วย ทั้งนี้ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่นักเรียนอาจไม่สนใจและไม่ตั้งใจเรียนเพราะปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัวซึ่งรู้ดี อยู่แล้วว่าเมื่อจบไปในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อจึงทำให้เกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนเพราะไม่มีเป้าหมายในชีวิตที่แน่นอนจนมองไม่เห็นอนาคตทางการศึกษา และอนาคตการประกอบอาชีพทำให้ขาดการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการปรับตัวทางอารมณ์สังคม และการเรียนรู้สำหรับเด็ก การเห็นคุณค่าในตนเองนับว่ามีคุณค่าสูงยิ่งเพราะเป็นพื้นฐานของการมองชีวิต สมรรถนะทางด้านสังคมและอารมณ์เกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะสามารถเผชิญกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตสามารถยอมรับสถานการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวังและท้อแท้ใจด้วยความเชื่อมั่นในตนเองด้วยความหวังและความกล้าหาญจึงเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จ มีความสุขสามารถดำเนินชีวิตตามที่ตนปรารถนาได้อย่างดี (Qubein, 1983 อ้างใน จันทน์ฉาย พัทธยศิริ กุล, 2532:3) จากปัญหาการขาดความสามารถด้านทักษะอาชีพและการเห็นคุณค่าในตนเอง จึงควรเตรียมความพร้อมของนักเรียนในด้านความรู้ ความเข้าใจและทักษะ ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เพื่อการเตรียมตัวก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานจะทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ สติปัญญา ความถนัด ความสนใจ และความพร้อมในการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับตนเองจนสามารถพัฒนาฝีมือตนเองเพิ่มเติมจนเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานได้ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองอีกด้วย

โรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งถือเป็นแหล่งผลิตเกลือที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย เกลือมีคุณสมบัติในการฆ่าเชื้อรา และแบคทีเรีย โดยเฉพาะดอกเกลือ ซึ่งมีความเข้มข้นอยู่ 20% ทำให้ไม่เกิดระคายเคืองต่อผิวหนังแต่ถ้าเป็นเกลือจะมีความเข้มข้น 25% และจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ร้านเกลือทะเลกังหันทอง ผลิตภัณฑ์ชุมชน ต.บางแก้ว อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี มีผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเกลือ เช่น เกลือขัดผิวในนํ้านม เกลือขัดผิวในนํ้าแร่ เกลือสมุนไพร เกลือขัดหน้า และมู๋เน้นเซ็งทองเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่ต้องการบริการด้านการนวดแผนไทย การนวดฝ่าเท้า และการนวดสปาตัวและหน้า ซึ่งโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) ยังอยู่ใกล้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางขุนไทรซึ่งมีหมอนวดแผนไทย และเป็นผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นการนวดสปาเกลือเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ และมีอาชีพได้ก็จะเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองว่าสามารถทำได้ มีคุณค่าต่อเพื่อน ต่อครอบครัว จากการปฏิบัติการนวดให้กับบุคคลต่าง ๆ

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติการสอนกิจกรรมชุมนุมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีความตระหนักถึงความสำคัญด้านคุณภาพนักเรียน ด้านทักษะการทำงาน และการประกอบอาชีพ เพื่อรองรับการขับเคลื่อนด้านอาชีพในจังหวัด โดยนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาเพิ่มมูลค่าและนำบุคคลในชุมชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการนวดมาจัดการเรียนการสอนร่วมกันโดยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการนวดสปาเกลือเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการนวดสปาเกลือและการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการนวดสปาเกลือเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการนวดสปาเกลือและการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา)
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการนวดสปาเกลือเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการนวดสปาเกลือและการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) ในด้านความสามารถในการปฏิบัติเกี่ยวกับการนวดสปาเกลือ
3. เพื่อศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) หลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การนวดสปาเกลือ

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) ที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการนวดสปาเกลือ

สมมติฐานของการวิจัย

1. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการนวดสปาเกลือ นักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) มีความรู้หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการนวดสปาเกลือ
2. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการนวดสปาเกลือ นักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) หลังการเรียนรู้มีความสามารถในการปฏิบัติเกี่ยวกับการนวดสปาเกลือ อยู่ในระดับดี
3. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการนวดสปาเกลือ หลังการเรียนรู้ นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง อยู่ในระดับสูง
4. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการนวดสปาเกลือ หลังการเรียนรู้ นักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการนวดสปาเกลือ อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) ตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 1 จำนวน 14 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sample)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

- 2.1 ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการนวดสปาเกลือ
- 2.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วย
 1. ความสามารถในการปฏิบัติเกี่ยวกับการนวดสปาเกลือ
 2. การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การนวดสปาเกลือ
 3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการนวดสปาเกลือ

หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการนวดสปาเกลือ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการนวดสปาเกลือและการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมชุมนุมการนวดสปาเกลือ โดยกำหนดโครงสร้างหลักสูตร/เวลาเรียน ดังตารางที่ 1.1

หน่วยการเรียนรู้ ที่	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
			ความรู้	ปฏิบัติ
1. ตามรอยเท้า	1.บอกประวัติความเป็นมาของการนวดฝ่าเท้า 2.อธิบายความหมายของการนวดฝ่าเท้าและการนวดสปาเกลือ 3.อธิบายประโยชน์ของการนวดสปาเกลือ 4.อธิบายคุณธรรมและจรรยาบรรณของวิชาชีพสำหรับผู้นวด	(ทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียน) - ประวัติความเป็นมาของการนวดฝ่าเท้า - ความหมายของการนวดฝ่าเท้าและการนวดสปาเกลือ - ประโยชน์ของการนวดสปาเกลือ - คุณธรรมและจรรยาบรรณของวิชาชีพสำหรับผู้นวด	1	
			1	

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้ ที่	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
			ความรู้	ปฏิบัติ
2. เจาะท่อนร่าง	5.บอกส่วนประกอบ โครงสร้างฝ้ายเท้าและ จุดสะท้อนฝ้ายเท้า 6.อธิบายจุดสะท้อน อวัยวะของร่างกายบน ฝ้ายเท้า 7.เห็นประโยชน์ของ การกดจุดสะท้อน อวัยวะของร่างกาย บนฝ้ายเท้า	- ส่วนประกอบของโครงสร้าง ฝ้ายเท้าและจุดสะท้อนฝ้ายเท้า - จุดสะท้อนอวัยวะของร่างกาย บนฝ้ายเท้า - ประโยชน์ของการกดจุดสะท้อน อวัยวะของร่างกายบนฝ้ายเท้า	1	1
3. วางเครื่องมือ	8.เลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และ บำรุงรักษาเครื่องมือที่ ใช้ ในการนวดสปาเกลือ	- การเลือกใช้ บำรุงรักษาและ การจัดเก็บวัสดุที่ใช้ในการนวด สปาเกลือ	1	
4. สื่อดัดมือ และไม้	9.อธิบายขั้นตอน ในการนวดสปาเกลือ 10.ปฏิบัติการนวด สปาเกลือ	- ขั้นตอนของการนวดสปาเกลือ ตามหลักวิธีการ - ปฏิบัติการนวดสปาเกลือ (ทำแบบทดสอบ วัดผลการเรียนรู้หลังเรียน)	1	14
รวม			20 ชั่วโมง	

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำกระบวนการพัฒนาหลักสูตร มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการนวดสปาเกลือเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการนวดสปาเกลือและการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) พบว่า มีนักการศึกษาเสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ ไทเลอร์ (Tyler, 1950 อ้างอิงใน วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537: 10 - 12) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 3 ขั้นตอนคือ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ และ 3) การประเมินผล ส่วนทาบ (Taba, 1962: 422 - 425 อ้างอิงใน เชาวลิท ชูกำแพง, 2559: 25 - 26) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์สภาพปัญหาสำรวจความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมพัฒนาการของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ และธรรมชาติของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแนวทางที่สำคัญในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 3) การเลือกเนื้อหาสาระต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย 4) การจัดรวบรวมเนื้อหาสาระ 5) การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 7) การประเมินผล นอกจากนั้น (Saylor and Alexander, 1981: 30 - 39 อ้างอิงใน เชาวลิท ชูกำแพง 2559: 26 - 27) ได้เสนอแนวคิดว่าการพัฒนาหลักสูตรมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขต 2) การออกแบบหลักสูตร 3) การนำหลักสูตร ไปใช้ 4) การประเมินหลักสูตร และ Skilbeck (1984 อ้างอิงใน เชาวลิท ชูกำแพง, 2559: 29) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ไว้ 5 ขั้น ดังนี้ 1) วิเคราะห์สถานการณ์ (analyse situation) 2) นิยามจุดประสงค์ (define objective) 3) ออกแบบโปรแกรมการเรียนรู้การสอน (design) 4) ขยายความและการนำหลักสูตรไปใช้ (interpret and implementation) และ 5) ประเมินผลการเรียนรู้และการประเมินหลักสูตร (evaluate) และวิชัย วงษ์ใหญ่ (2543: 77) ได้เสนอรูปแบบและแนวคิดของขั้นตอนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 5 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักการและโครงสร้างและการออกแบบหลักสูตร 2) ขักร่างเนื้อหาสาระแต่ละกลุ่มประสบการณ์แต่ละหน่วยการเรียนรู้และรายวิชา 3) นำหลักสูตรที่พัฒนาแล้วไปทดลองใช้ในโรงเรียนนำร่อง และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง 4) อบรมครู ผู้บริหารทุกระดับและบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าใจในหลักสูตรใหม่ 5) นำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนและประกาศใช้หลักสูตร นอกจากนี้ สัตต์ อุทรานันท์ (2532: 38) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรโดยยึดหลักการพัฒนาหลักสูตรทั้งระบบ คือ การร่างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลหลักสูตรทั้งระบบ สามารถแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย 3) คัดเลือกและจัดเนื้อหา 4) กำหนดมาตรการการวัดและประเมินผล 5) การนำหลักสูตรไปใช้

6) การประเมินผลการใช้หลักสูตร 7) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ซึ่งจะสอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของกรมวิชาการ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551) มีกระบวนการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 2 ส่วน คือ จากส่วนกลางถึงสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษา

นอกจากแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และมีความสอดคล้องกับนักการศึกษาหลายท่าน ได้แก่ รัตนชนก เมืองเชียงหวาน (2558: 9) การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม วิชา ภาษาจีน โดยบูรณาการข้อมูลท้องถิ่นราชบุรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ อัญชลี ครุฑงาม (2557: 10 - 11) การพัฒนาหลักสูตรงานประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอคูบัวตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทวิช ลักษณ์สง่า (2556: 9 - 10) การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการศึกษาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สุวิจักขณ์ อธิคมกุลชัย (2554: 14 - 15) การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง โครงการงานวิทยาศาสตร์ผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่น สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ธัญดา ไตรวนาธรรม (2554: 9) การพัฒนาหลักสูตร เรื่อง การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าสู่งานอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ศิวพรรณ วิสุวรรณ (2553: 10) พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องการวาดภาพศิลปะไทยโดยใช้ตัวหนังสือตะลุง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วิชชาพร เข้มทอง (2558: 14 - 15) การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องศิลปกรรมวัดโปรดเกศเชษฐาราม กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สุทธิ ลิกขะไชย (2555:10) ผลการใช้โปรแกรมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ สำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตร เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การนวดสปาเกลือเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการนวดสปาเกลือและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Research : R₁)

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความต้องการความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการนวดสปาเกลือเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการนวดสปาเกลือและการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) โดยสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรม

ชุมชน ศึกษาเกี่ยวกับวิธีสร้างและพัฒนาหลักสูตร และศึกษาความรู้เกี่ยวกับการนวดฝ่าเท้า จากหนังสือคู่มืออบรมการนวดไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่นจากนางพุดชาด เงินทองดี และ นางมาลีรัตน์ นิลยาภรณ์

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development : D₁) การพัฒนาหลักสูตร

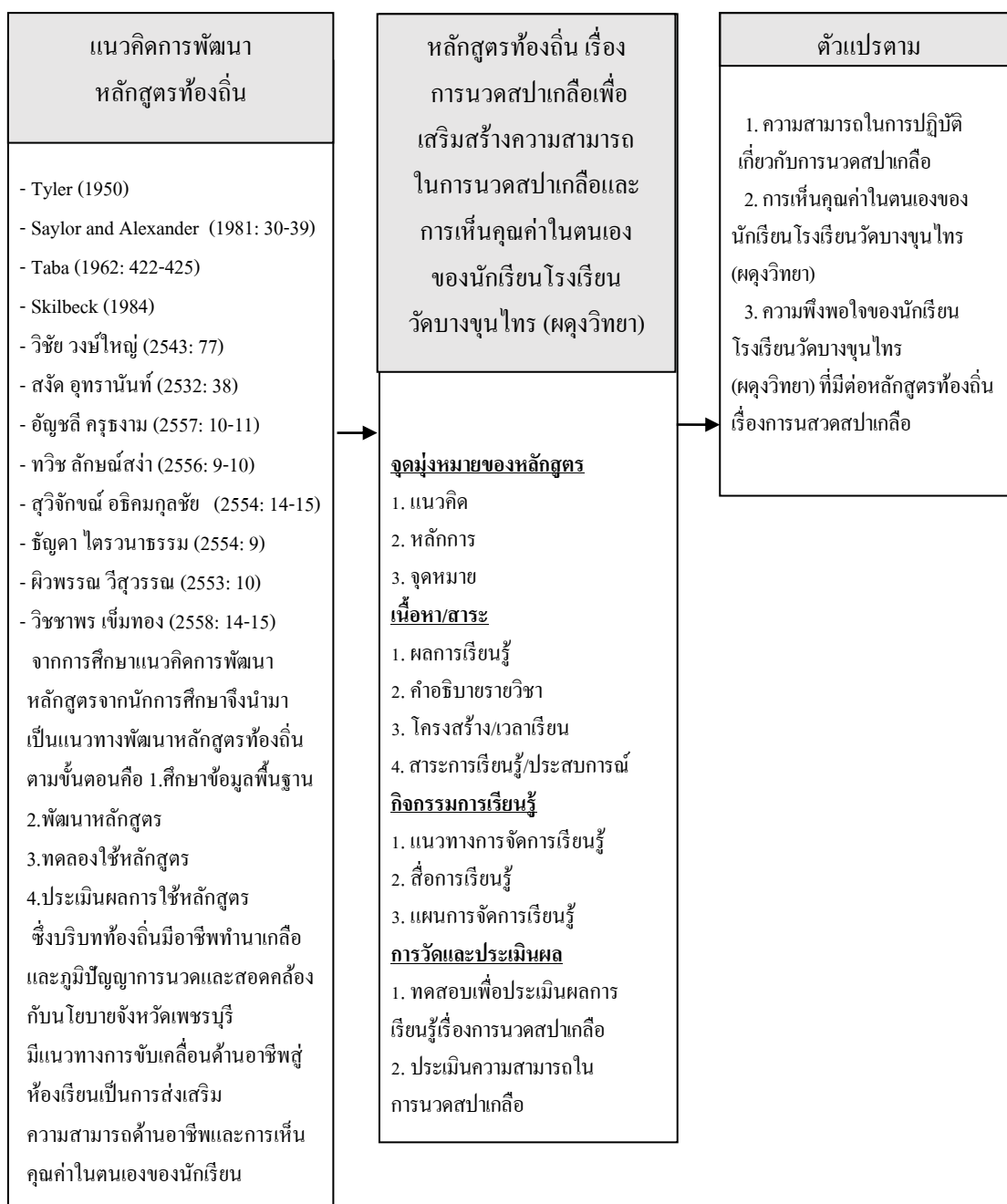
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการนวดสปาเกลือ เพื่อเสริมสร้างความสามารถ ในการนวดสปาเกลือและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) ข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 คือ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนา หลักสูตรซึ่งมีขั้นตอนอยู่ 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง 2) การตรวจสอบ คุณภาพของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ และ 3) การปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research : R₂) : การทดลองใช้หลักสูตร

เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการนวดสปาเกลือ เพื่อเสริมสร้างความสามารถ ในการนวดสปาเกลือและการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) เพื่อพิจารณาผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (Development : D₂) : การประเมินผล

การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการนวดสปาเกลือ เพื่อเสริมสร้างความสามารถใน การนวดสปาเกลือและการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา) เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนด เป็นกรอบแนวคิดของการทำวิจัยดังแสดงในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การสร้างหลักสูตร เรื่องการนวดสปาเกลือ เพื่อเป็นแนวทางในการนวดตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ตามขั้นตอนดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผล

2. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการนวดสปาเกลือ หมายถึง สารและประสบการณ์ ที่เกี่ยวกับการนวดสปาเกลือ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น มีเนื้อหาเกี่ยวกับ 1) ประวัติ ความหมายและประโยชน์ของการนวดสปาเกลือ คุณธรรมและจรรยาบรรณของวิชาชีพสำหรับผู้นวด 2) ส่วนประกอบของโครงสร้างฝ่าเท้า จุดสะท้อนอวัยวะของร่างกายบนฝ่าเท้า 3) ชนิดและลักษณะของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการนวดสปาเกลือ การเลือกใช้ บำรุงรักษาและการจัดเก็บวัสดุ อุปกรณ์ 4) ขั้นตอนของการนวดสปาเกลือด้วยมือ การนวดกดจุดด้วยอุปกรณ์ตามหลักวิธีการ และปฏิบัติการนวดสปาเกลือ

3. ผลการเรียนรู้ หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบเรื่องการนวดสปาเกลือ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการนวดสปาเกลือ

4. ความสามารถในการนวดสปาเกลือ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการประเมินการปฏิบัติการนวดสปาเกลือของนักเรียน ใช้การสังเกตพฤติกรรม การปฏิบัติตามขั้นตอนการ เป็นแบบจัดอันดับคุณภาพ (rating scale) 3 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ 2 หมายถึง ปฏิบัติได้ถูกต้องครบถ้วน 1 หมายถึง ปฏิบัติได้บางส่วน และ 0 หมายถึง ปฏิบัติไม่ได้เลย

5. การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อตนเองในเชิงบวก จากการประเมินตนเองตามความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าด้านตนเอง ด้านครอบครัว ด้านการเรียนและ ด้านสังคม โดยใช้แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนด้านตนเอง ด้านครอบครัว ด้านการเรียน ด้านสังคม เป็นแบบจัดอันดับคุณภาพ (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีคำนิยาม ดังนี้

5.1 ด้านตนเอง หมายถึง ความรู้สึกพอใจในตนเองในด้านกาย ความสามารถทั่วไป อารมณ์ กล่าวถึงความสำเร็จ หรือข้อบกพร่องของตัวเอง

5.2 ด้านครอบครัว หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลในครอบครัวที่มีต่อตนเอง ในทางที่รู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีความหมาย มีความสำคัญต่อบุคคลในครอบครัว

5.3 ด้านการเรียน หมายถึง ความรู้สึกของตนเองที่คิดว่าประสบผลสำเร็จในการเรียน สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีส่วนร่วมและรับผิดชอบกิจกรรมของโรงเรียน ด้วยความเต็มใจ

5.4 ด้านสังคม หมายถึง การได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากครู และเพื่อนๆ

6. ความพึงพอใจ หมายถึง การแสดงความรู้สึกในลักษณะ สนใจ ชื่นชม เห็นคุณค่า ต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการนวดสปาเกลือ 5 ด้าน คือ 1. ด้านวัตถุประสงค์ 2. ด้านเนื้อหา 3. ด้านการจัดการเรียนการสอน 4. ด้านสภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และ 5. การวัดผล ประเมินผลเป็นแบบจัดอันดับคุณภาพ (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

7. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการนวดสปาเกลือ ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับนักเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการนวดสปาเกลือและการเห็นคุณค่าของนักเรียนได้

2. งานวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกลุ่มสาระการเรียนรู้ อื่น ๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย